याज्ञिक

प्रयोग - ८ भात

संस्कृत

क्र.नं. ११४

पुण्याहवाचन प्रयोग

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

३७७

(1)

॥ अथपुंण्याहावाचनप्रारंभः ॥

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

गं०प्र०गाः

श्रीगणेशायनमः ॥ अथप्रयोगाः ॥ सपत्निकोयजमानः कृतांभ्यंगः पवित्रपाणि
१ र्गोमियोसरंगवल्लिकाकृते भूस्थलेप्रस्थपरिमितधान्योपरिकलशद्वयंस्थूल
क्ष्णंशुद्धजलपूरितंसपल्लवंनिधायतत्सान्निध्यमदेशेयकगमान्ब्राह्मणान्वि
(२) शुद्धान्प्राङ्मुखान्दक्षिणतोवाउदङ्०उदङ्मुखानुपवेश्यसोत्तरच्छदेशुद्ध
पीठेस्वयमुपविश्यस्वदक्षिणेसंस्कार्यमुपवेश्यप्राणानायम्ययथाचारमि
ष्टदेवतादिनमस्कारादिपूर्वकंसुमुखश्चेत्यादिपठित्वादेशकालौसंकीर्त्य
स्वस्ति५ असुककर्मकरिष्येतदंगत्वेनपुण्याहवाचनंमातृकापूजनंनांदीश्राद्धंच
करिष्ये ॥ तदादौनिर्विघ्नतासिध्यर्थंगणपतिपूजनंचकरिष्ये ॥ इतिसं
कल्प्य ॥ गणानांत्वा० ऋ० १ ऋद्धिबुधिसहितंमावाहयामि ॥ गणपतयेन
मः आसनंपाद्यंअर्घ्यंआचमनीयमित्यादिदक्षिणादानांतंकृत्वा निपुसी १
देतिमन्त्रेणपुष्पांजलिंवकृत्वेतिप्रार्थ्यस्वपूरतः मही द्यौः पृथिवीचन

इति मंत्राभ्यां दक्षिणत उत्तरतश्च भूमीं स्थापयेत् ॥ एवमुत्तरक्रियाणां त
त्तत्कालानुष्ठाने मंत्रावृत्तिः पूर्वस्थापितकलशयोस्तंत्रेन मंत्रप्रयोगः ॥
ओषधयः समिति तथैव तंदुलपुंजौ कृत्वा आकलशेष्विति तंदुलपुंजो
(2A) परि कलशौ निधाय इमं मे गंगे इति तीर्थजलेन प्रत्येकं पूरयित्वा गंधद्वारा
मिति गंधं प्रक्षिप्य ओषधयः समिति सर्वौषधीः कां० उ० कांडात्प्ररो
हति इति दूर्वाः ॥ अश्वत्थे व इति पंचपल्लवान् स्वानि भिमं इति पंचत्वचा वृ
स्योना पृथिवीति सप्तमृदमादाय याः फलिनीरिति फलं सहिरत्नानीति
रत्नं हिरण्यरूप इति हिरण्यं युवा सुवासा इति वाससा संवेष्ट्य पू
र्णादर्वीति पूर्णपात्रं स्थाप्य ॥ तत्वायामि शुनःशेपो वरुणस्त्रिष्टुप् ॥ पूजा
तत्वायामीति उत्तरकलशे वरुणं गंधादिभिः पूजयित्वा तत्र कलशे ॥ क
लशस्य मुखे विष्णुः ॥ मूले० ॥ कुक्षौ० ऋग्वे० अंगैश्च० अत्र गायत्री० उत्ता

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

प्र॰गा॰

यांतुमम राम्स्यथं॰ लवेस्तु मुद्रा॰ आयांतुमम॰ नत्कल्न्रो विष्ट्वा दीन्संपू

२ ज्य अक्षताः क्षिपेत्॥ मातृदेवोभव॥ पितृदेवोभव॥ आचार्यदेवोभव॥

अतिथिदेवोभव॥ आषीवः प्रार्थयंते एनासेत्या आशिषसंतु अवनिकृ

(3) तजानुमंडलकृमलमुकुलसदृशांजलीशिरस्याधायदक्षिणेनपाणि

नासुवर्णपूर्णकलशंधारयित्वाशीः पनागान ब्रो गिरये त्रीणिविष्णु

पदानि चलेनायुः प्रमाणेनपुण्याहं दीर्घमायुरस्तु॥ शिवाआपःसंतु सौमन

स्यमस्तु॥ अक्षतंचारिष्टंचास्तु॥ गंधाःपांतु॥ सुमंगल्यंचास्तु॥ अक्षताः

पांतु आयुष्यमस्तु॥ पुष्पाणिपांतु सौश्रियमस्तु॥ ताम्बूलानिपांतु आ

ऐश्वर्यमस्तु॥ दक्षिणा पांतुबहुदेयंचास्तु॥ अत्रगंधाः पौक्त्यादिभि २

र्मत्रसहिष्यैः फगमान्ब्राह्मणान् गंधादिना पूजयेत्॥ नेत्रखुमंगल्यं

चास्तित्यादिमंत्रेणमराधाप्रतिब्रुयुः ॥ यं कृत्वासर्ववेदयज्ञक्रियाकरण
कर्मारंभाःशुभाः शोभनाप्रवर्तंते नमकृमोकारमादिकृत्वाकृगयजुः
मा साशीर्वचनंबहुऋषिमतंसाविज्ञातंभवद्भिरनुज्ञातः पुण्यंपुण्याहंवाचयि
ष्येइत्यकेके वाच्यतामितिप्रतिब्रुयुः ॥ भद्रंकर्णेभिः० द्रविणोदाद्रविणसः०
(3A) सवितापश्चातात्० ॥ नवोनवोभवतिजायमान० आदिकिं० आपउदंतुजीवसे
दीर्घायुत्वायवर्चसे ॥ यस्त्वाहृदाकीरिणामन्यमानोमर्त्यंमर्त्योजो
हवीमि ॥ जातवेदोयशोअस्मासुधेहि प्रजाभिरग्ने अमृतत्व
मश्यां ॥ यस्मैत्वंसुकृतेजातवेदउलोकमग्नेकृणवःस्योनं ॥ अश्वि
नंसपुत्रिणंवीरवंतंगोमंतंरयिंनशतेस्वस्ति ॥ संत्वासिंचामिय
जुषाप्रजामायुर्धनंच ॥ व्रतनियमतपःस्वाध्यायक्रतुदमदा

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

२ नवशिष्टानांब्राह्मणानांमनःसमाधियंतां॥ विप्राःसमादिनमन
सस्मः॥ यजमानः॥ प्रसीदंतुभवंतः॥ विप्राःप्रसन्नाःस्मः॥ यज॰
(५) शांतिरस्तु॥ पुष्टिरस्तु तुष्टिरस्तु॥ वृद्धिरस्तु॥ अविघ्नमस्तु॥
आयुष्यमस्तु॥ आरोग्यमस्तु॥ शिवंकर्मास्तु॥ कर्मसमृ
द्धिरस्तु॥ धर्मसमृद्धिरस्तु॥ वेदसमृद्धिरस्तु॥ शास्त्रसमृद्धि
रस्तु॥ पुत्रसमृद्धिरस्तु॥ धनधान्यसमृद्धिरस्तु॥ इष्टसंपदस्तु
॥१५॥ अरिष्टनिरसनमस्तु॥ यत्पापंतत्प्रतिहतमस्तु॥ यच्छ्रेयस्त
दस्तु॥ उत्तरेकर्मण्यविघ्नमस्तु॥ उत्तरोत्तरमहरहरभिवृद्धिरस्तु॥ उत्तरो ३
त्तराःक्रियाःशुभाःशोभनाःसंपद्यंतां॥ तिथिकरणमुहूर्तनक्षत्रसंपदस्तु॥
तिथिकरणमुहूर्तनक्षत्रग्रहलग्नाधिदेवताःप्रीयंतां॥ तिथिकरणेमुहूर्ते

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

नक्षत्रेस ग्रहेसदेवते प्रीयेतां॥दु गापांचाल्यौ प्रीयेतां॥ अग्निपुरोगा विश्वेदे
वाप्रीयेतां॥इंद्रपुरोगामरुद्गणाः प्रीयंतां॥ब्रह्मपुरोगासर्वेवेदाः प्रीयंतां॥विष्णुपु
(4 P) रोगाः सर्वे देवाप्रीयंतां॥माहेश्वरपुरोगाउमामातरः प्रीयंतां॥वसिष्ठपुरो
गा ऋषिगणाः प्रीयंतां॥अरुंधतिपुरोगाएकपत्न्यः प्रीयंतां॥ऋषयश्छं
दांस्याचार्यावेदायज्ञाश्च प्रीयंतां॥ब्रह्मच ब्राह्मणाश्च प्रीयंतां॥श्रीसर
स्वत्यैषप्रीयेतां॥श्रद्धामेधे प्रीयेतां॥भगवतिकात्यायनीप्रीयतां॥भगवती
माहेश्वरीप्रीयतां॥भगवतिपुष्टिकरीप्रीयतां॥भगवतीतु ष्टिकरी
प्रीयतां॥भगवतिऋद्धिकरीप्रीयतां॥भगवतिवृद्धिकरीप्रीयतां॥भ
गवंतौविघ्नविनायकौप्रीयेतां॥भगवांस्वामिमहासेनः सपत्नीकः ससु
तः सपार्षदः सपार्षदः सर्वस्थानगतः प्रीयतां॥हरिहरहिरण्यगर्भाप्रीयंतां॥
सर्वाग्रामदेवताः प्रीयंतां॥सर्वकुलदेवताः प्रीयंतां॥हताब्रह्मद्विषः।

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai joint project

हताः परिपंथिनः ॥ हता अस्य कर्मणो विघ्नकर्तारः ॥ शत्रवः पराभवं यांतु
शाम्यंतु घोराणि। शाम्यंतु पापानि। शाम्यंत्वीतयः। शुभानि वर्धंतां। शिवा आपः
संतु। शिवा ऋतवः संतु। शिवा अग्नयः संतु॥ शिवा आहुतयः संतु। शिवा ओ
(5) षधयः संतु। शिवा वनस्पतयः संतु। शिवा अतिथयः संतु। अहोरात्रे
न५ शिवे स्यातां॥ निकामे निकामे नः पर्जन्यो वर्षतु फलवत्यो न ओषधयः प
च्यंतां। योगक्षेमो नः कल्पतां। शुक्रांगारकबुधबृहस्पतिशनैश्चरराहु
केतुसोमसहित आदित्यपुरोगाः सर्वे ग्रहाः प्रीयंतां॥ भगवान्नारा
यणः प्रीयतां॥ भगवान्पर्जन्यः प्रीयतां॥ भगवान्स्वामिमहासेनः
पुण्याहकालान्वाचयिष्ये॥ वाच्यतां॥ उद्गातेव शकुने साम गायसि०॥
याज्य यायजनि० संस्कुरुते। यत्सुण्यं नक्षत्रेंतद्वदुकुर्वीतोपव्युषं॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the ... Mumbai

यदा वै सूर्य उदेति अथ नक्षत्रं नैति यावति तत्र सूर्यो गच्छेद् यत्र जघन्यं पश्येत् तावति कुर्वीत यत्कारी स्यात् पुण्याह एव कुरुते। तानि वा एतानि यमनक्षत्राणि॥ यानि (नि)
(5A) न्येव देवनक्षत्राणि तेषु कुर्वीत यत्कारी स्यात् पुण्याह एव कुरुते॥ मत्स्यं स ह स्म कुण्डु
बिनेमहा जनानां नमस्कुर्वाणाय आशीर्वचनमपेक्षमाणाय अमुककर्मणः पु
ण्याहं भवंतो ब्रुवंतु। ॐ पुण्याहं इति त्रिः। विप्राः॥ ॐ स्वस्तये वायुः भवतु नः।
आदित्य उदयनीयः पथ्यये वेत स्वस्त्या प्रयंति दांति। स्वस्ति न इंद्रो वृद्धश्रवा॰
देवा अष्टौ वसवः सोम्यासः चतस्रो देवीरजराः श्रविष्ठाः। ते यज्ञं पांतु रजसः
पुरस्तात् संवत्सरीणममृतं स्वस्ति॥ मत्स्य मित्यादि अमुककर्मणे स्वस्ति भ
वंतो ब्रुवंतु॥ अस्मै कर्मणे स्वस्ति। इति प्रतिवचनं त्रिः। ऋध्याम स्तोमं सनुव।
सर्वो मर्षि॰ एवं वेद। ऋध्या स्मह व्यैनमसोपसद्य। मित्रं देवं मित्रधेयं नो अ
स्तु। अनूराधान्हविषा वर्धयंतः। शतं जीवेम शरदः सवीराः॥ त्रीणि त्रीणि

५ वेदेवानांमृद्धानि त्रीणिछंदांसि त्रीणि सवनानि त्रय इमे लोकाः। ऋध्यामे
वत्वीर्यं एषु लोकेषु प्रतितिष्ठति। मह्यंसह० अस्यकर्मणः ऋद्धिंभवं
तोब्रुवंतु इति त्रिः। ऋध्यतामितिविप्राब्रूयुः। ॐ श्रियेजातःश्रियआ०
(6) श्रियएवैनं तच्छ्रियामादधाति संततंवेद। यस्मिन्ब्रह्माभ्यजयत्सर्व
मेतदमुंचलोकमिदमुंच सर्वं। तन्नोनक्षत्रमभिजिद्विजित्याश्रि
यंदधात्वहृणीयमानं। अहे बुध्निय मंत्रंमेगोपाय। यमृषयस्त्रयि
विदाविदुः। ऋचःसामानियजूंषि। साहिश्रीरमृतासतां। एतै
५ र्मंत्रैर्नृराजानंकारयेत्। मह्यंमित्यादिपूर्ववत्। अमुककर्मणः
श्रीरस्त्विति भवंतोब्रुवंतु विप्राः त्रिः। अस्तु श्रीरितिप्रतिवचनंत्रिः।
वर्षशानंपूर्णमस्तु। शिवं शिवं। गोत्राभिवृद्धिरस्तु। प्रजापतिप्रियतां

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

शुक्रेभिरंगैरज आततन्वान ॰ ॥ तद्व्येषः श्लोको ॰ इति ॥ ततउत्तर
कलशं दक्षिणहस्तेन दक्षिण कलशं वामहस्तेन ताभ्यां धाराद्वयं संततं पात्रे
निषिंचेदेभिर्मंत्रैः । वास्तो ष्पते प्रति ॰ वास्तोष्पते प्रतरणो ॰ वास्तोष्पते शग्म
या ॰ अमीवहा वास्तो ॰ शिवं शिवं ॥ ततः पत्नी वामतः उपवेश्य । तदुक्तं सर्वे
(6A) षु धर्मकार्येषु पत्नी दक्षिणतस्तथा ॥ विप्रपादक्षालने तु अभिषेके च वाम
त इति ॥ ब्राह्मणाः अभिषेकं कुर्युः ॥ ॐ समुद्रज्येष्ठाः ॰ या आपो दिव्या ॰
यासां राजा ॰ यासु राजा ॰ त्रीयंतामिद ॰ आपइद्वा ॰ हस्ताभ्यां ॰ इमा आ
पः शिवतमा ॰ याभिरिंद्र ॰ मदंतं ॰ यद्रासेनाध्याय ॥ भूर्भुवः स्वः तच्छंयो
राहृणीमहे ॰ मंत्रांते अमृताभिषिको अस्त्विति वदेयुः । स्वस्तिवाचनं ॥ संस्का
रकौस्तुभे ॥ श्रीकृष्ण ॥ श्रीराम ॥ तथा ॥ गौरी पद्मा शची मेधा सावित्री विज
या जया । देवसेना स्वधा स्वाहा मातरो लोकमातरः । धृतिः पुष्टिस्तथा

६ तुष्टिरास्तु नः कुलदेवता ॥ ब्राह्मी माहेश्वरी चैव कौमारी वैष्णवी तथा ॥ वारा
ही च तथेंद्राणी चामुंडाः सप्तमातरः ॥ गौर्यादिषोडश मातृः ब्राह्म्यादि
सप्तमातृश्च अक्षतपुंजेष्वावाहयामि ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः मातृभ्यो नमः
(७) इति नाममंत्रेण ध्यानादिदक्षिणांतं समर्पणांत पूजां कृत्वा ॥ गौरीमि
माय० मंत्रपुष्पं समर्पयामि ॥ ॥ इति मातृकापूजनं ॥ ॥ अथ नां
दीश्राद्धं ॥ सत्यवसु संज्ञिका विश्वेदेवाः नांदीमुखाः भूर्भुवः स्वः इदं वः
पाद्यं० स्वाहानमइयं च वृद्धिः ॥ मातृपितामहप्रपितामह्यः नांदीमु०
वः पाद्यं० पितृपितामहप्रपितामहाः नांदीमु० वः पाद्यं० मातामहमा
तुः पितामहमातुः प्रपितामहाः पत्नीसहिताः नांदीमु० वः पाद्यं० ॥ ६
ततः पूर्ववत् सत्यवसु संज्ञका इत्यादि आसनं गंधाद्युपचारकल्प

नंस्वाहानममइयंनश्हद्धिः॥एवंमात्रृपितामहिप्रपितामह्यः नांदीमुखाःभूर्भुवःस्व
रिदंवः आसनंगंधाद्युपचारमित्यादि॥एवंपितृपितामहप्रपिमहाः॥एवंमाताम
हत्यादि पुनःसत्यवसू॰स्वःइदंवःदास्यमानंवाक्रमब्राह्मणभोजनपर्याप्त
मन्नमोमंवायथाशक्तिसोपस्करंहिरण्यंवास्वाहानं॰हद्धिः। मातृपिताम (७A)
हिप्रपितामह्यःनांदीमुखःभूर्भु॰ वःस्वरिदंवःदास्यमानमित्यादि॰॥पितृपि
तामहप्रपितामाहाःनांदी॰वःस्वःदास्यमानमित्यादि॰इयंचवृद्धिः।एवंमाता
मह॰पत्नीसहिताइत्यादि॰॥गोर्यादिषोडशमातरःब्राह्म्यादिसप्तमातर
श्चवःदास्यमानंयक्रमब्राह्मण॰॥उपास्मैगवतामस्तु॥अक्षन्नमी॰मदंत॥कृत
स्यनांदीश्राद्धस्यपूर्णतासिद्ध्यर्थंद्राक्षामलकंतत्प्रतिनिधिनावाद्रव्यंवादक्षि
णत्वेनस्वाहानममः॥इदंचश्राद्धीयान्नादिप्रतिग्रहीतृभ्योदेयं॥प्रजाप
तेनत्वदेतान्यन्योविश्वाजातानिमंत्रंजपेत्अनेननांदीश्राद्धेननांदीमुखदेवताःप्रीयंतां

Mandal, Dhule ... Yashwantrao Chavan ... Mumbai

पु॰सं॰श्रा॰

७ वृद्धि ॥ माता पिता मा ह्री चैव तथैव प्रपितामही ॥ पिता माता मह श्चैव त
थैव प्रपितामह ॥ मातामह स्तत्पिता च प्रमातामह कादय: ॥ एते भवंतु
मे प्रीता: प्रयछंतु च मंगलं ॥ इत्या मंत्रे॰ वसेम ॥ इति यथा चारं मुद्रा पात्र
(8) संघट्टनेन थ दं कुर्यात ॥ तत: उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्पते॰ ॥ अभ्यार मिदद्रयो॰ (8)
जने ॥ यांतु देवगणा सर्वे॰ गमनाय च ॥ इत्यादि वैदिकै: पौराणमंत्रै
रावाहित देवता: उत्थापयेत ॥ ॥ इदं संस्कारे को स्त्क भस्य ॥ ॥
श्रीगुरू गजानन प्रसंन्न ॥ मोद्गल्य क्रमीप्रसन्न ॥ ॥ ॥ शिव ॥

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com